

Kurulduğu 2001'den beri yakın coğrafyalara özen gösteren Platform Garanti Güncel Sanat Merkezi, 10. İstanbul Bienali sırasında Güney Doğu Avrupa'nın en önemli sanatçılarından biri olan Mladen Stilinović'in sergisini gerçekleştiriyor.

2008 yılında Eindhoven, Van Abbemuseum'da tekrarlanacak olan Mladen Stilinović sergisi kapsamında Van AbbeMuseum işbirliği ile Stilinović'in işlerine ve sanatçı kitaplarına odaklanan bir yayın hazırlandı. Yazar ve küratör Branka Stipančić'in yazısının ve Hırvat kolektif What, How & for Whom(WHW)'den Sabina Sabolovic'in Mladen Stilinović ile yaptığı bir söyleşiden oluşan kitabı gene WHW'den Dejan Krsic tasarladı. Bu yayın her biri sanatçının çalışmalarından farklı temaları içeren kitapların sonucusudur. Dizideki öteki yayınlar *Cynicism of the Poor*, Museum of Contemporary Art, Zagreb 2001; *Pain*, Museum of Contemporary Art, Zagreb 2003; *Artist at Work*, Galerija Skuc, Ljubljana 2005, and *Exploitation of Death*'dir. [Documenta 12], Kassel 2007.

Stilinović, 1947 yılında Belgrad, Yugoslavya'da doğdu. 1975'den beri aktif olarak çalışan sanatçı Zagreb'de yaşıyor. Stilinović, 1970'lerde, filmleri ve kaçak sokak performansları ile tanınan, Hırvat sanatçı kolektifi "Group of Six" in üyesiydi. Sosyalist ideolojiyi kendine özgü biçimde okuyarak sorgulayan Stilinović 1977'de pembe ipek kumaş üzerine kırmızı renk ile şu cümleyi yazdı: "An Attack On My Art Is An Attack on Socialism And Progress" [Sanatıma yapılan bir saldırı, sosyalizm ve gelişmeye yapılmış bir saldırıdır]. Stilinović, erken dönem işlerinde dili sıradan politik söylemlerden ve baskın anlamlarından ayırıp, görsel işaretler ve konuşma dili arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. Sanatçının söylediği gibi, "if language is the property of ideology, I too want to become the owner of such language; I want to think in it, with all the consequences that entails" [Eğer dil ideolojiye ait ise, tüm sonuçlarına katlanarak ben de böyle bir dilin sahibi olmak ve o dilin içinde düşünmeyi isterim].

Stilinović eleştirisini; konstrüktivizm, suprematizmin ve sosyalist gerçekçiliğin görsel ve ideolojik göstergelerin dönüştürülmesini kapsayan soyu tükenmiş görsel kodlardan, yıldız ve haçın sembolü olan kırmızı ve siyahtan yararlanarak daha da geliştirdi.

Stilinović'in işleri sosyalizm sonrasında yoksulluğu ve kitsch'i kapsayan, kavramsal stratejiye de dönüştü. Sanatçının projelerinden biri de, 1994-1995 yıllarında gerçekleştirdiği, sosyalizm sonrasında dünyaya açılan Yugoslavya kökenli sanatçıların sanat pazarı içindeki evrimini vurgulayan İngilizce cümlesidir. "An Artist Who Cannot Speak English Is No Artist" [İngilizce konuşamayan bir sanatçı, sanatçı değildir]. Stilinović ideolojinin dışına çıkmanın, ideoloji tarafından tutsak edilmenin ön koşul olduğunun farkında. Bu, güncel toplumlardaki alaycı bir mesafe ya da ironik bir pozisyondan çok uzak bir tutum. Totaliter düzen için en büyük tehlike, ideolojiyi kelimesine kelimesine takip eden insanlardır ve Stilinović'e göre bu uygulama, etik bir tutumdur. Maske düşürmek ve ham gerçekliği örten perdeyi kaldırmak gibi basit metaforlardan kaçınarak, Stilinović sosyalizm ve sosyalizm sonrası ideolojiye farklı bir eleştiri getirmeyi beceriyor. Sanatçı totaliter ideolojiyi tekrarlayarak onu altüst edip dönüştürmekte başarılı oluyor.

Stilinović'in, pahalı olmayan, buluntu malzemeleri kullandığı projeleri; enstelasyon, kolaj, sanatçı kitabı, video ve performans gibi çok farklı biçimler alır.

Stilinović son yıllarda, the Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum-Graz, Essl Collection-Venedik, Kunsthalle Fridericianum-Kassel, Tate Modern, Apex Art, 2003 Venedik ve 2006 Sydney Bienallerine katılmıştır.

Platform Garanti'deki sergi, 1980'lerde Platform binasının bir banka olarak kullanılması referansı ile ekonomi üzerine yoğunlaşacak. Sergilenen işler: *Bag People*, *Justice-Injustice*, *Substraction of Zeroes*, *Potatoes* ve *Treasury*'dir. Bu işlere ek olarak, bir galerinin zemininde zıplayan bir kurbağayı gösteren ve fonda robotlaştırılmış ruhsuz bir sesin rahatsız edici bir tekrarla "great show, great show" [harika sergi, harika sergi] diyen sesinin yer aldığı video, mekanın cephesindeki cama yansıtılmaktadır. Stilinović'e ait 70'den fazla sanatçı kitabından 1970'lerden günümüze bir seçki ise ara katta gösterilecektir.

İşlerle İlgili Olarak:

Justice - Injustice:

"Bu tür mekanlarda herkes tablolara alışık, onları şaşırtan tek şey hala pastalar. Bu prosedürde kişi bundan dolayı, izleyicinin zihinsel sistemindeki hüküm verme bileşenlerin en basiti olan şakaya yönelmeli."

Mladen Stilinovic

Jusitice - Injustice, üzerinde parlak renklere geometrik bölümlerin ve bu bölümlerin üzerlerine yazılmış atasözlerinin bulunduğu iki set tabaktan oluşuyor. Her atasözünün dengeleyeni ve ya karşı iddiası, bu şekillerin karşısında yazılı olan kelime; ÖLÜM. Tabaklar, her biri bir rafta bulunan bir pasta ile sunulan soyut geometrik resimler ile duvarda sergileniyor.

Bir mozaikdeki çakıl taşı görevini gören pastalara, Stilinovic'in işlerinde sıkça rastlanıyor. Çakıl taşları gibi birbirinden farkı olmayan pastalar da, ayrı parçaların bir bütünü oluşturmaya yardımcı oluyor. Görsel bağlamda, tekrarlarındaki şaşırtıcılık, sanatçının stratejisinin bir başka parçası. Stilinovic, zaman faktörüne fazlası ile alakalı pastaları micro-mimariler olarak kullanıyor. Bir resme saldırmak için pastaları kullandığında somut olarak "resmin suratına pasta atmak" metaforunu yaratıyor ve ona dolaylı bir rol veriyor.

BS: Tabaklarda niçin atasözlerinin yanında ölüm kelimesi yazılı?

MS: "İş yoksa yemek yok", "Zaman paradır", "Kişi çalışmıyorsa açlıktan korkusu yoktur" atasözleri içinde ölüm ima ediliyor. Tüm atasözlerine ölüm kelimesini eklemedim, sadece ölümü bir rastlantı ile içinde barındırır görünenlerde mevcut. Uğursuz tınıyorlar. Bu atasözleri çok eski ve bütün ülkelerde benzer. Beni etnografik açıdan değil günümüz politikacıları tarafından dahi kullanılması açısından ilgilendiriyorlar. Kosova'daki son seçim kampanyalarında aynı sloganlar yine tekrarlandı: iş, düzen ve barış.

Branka Stipancic söyleşisinden

Bag People:

"Ben gittim, benden önce torbalı insanlar gitti. Onları sadece geriden görebiliyorum. Eve gidiyorlar. İzolasyonları, izolasyonlarının torbaları, yokluğu, uyanışları. Ben diğer yöne gittim. Gazetelerin gürültüleri: 2001 yılının manşeti, onların arasında daha birçok önemsiz günlük haber ve tüm dünya için önem taşıyan bir haber, Dünya Ticaret Merkezi'nin yıkılması. Günlük hayat ve tarih nerede buluşur, aralarındaki ilişki nedir, kamusal olarak özel."

Mladen Stilinovic

Mladen Stilinovic'in "Bag People" enstalasyonunda, fotoğraflanan kişilere benzer şekilde, günlük hayat ve tarih birbirini ilişki dışı bir durumda buluyor. Fotoğraflarda herkes yalnız ve kendi kendine gidiyor ama aynı zamanda hepsi aynı yaşam halinin paylaşımı ile birbirlerine bağlılar.

Stilinovic Bag People'ı kendisi için yoksulluğa eşit, Zagreb'in kenar mahallerinden biri olan Jakuseva'de fotoğrafladı. Burada insanlar son t-shirt'lerine kadar, satılabilir herşeyi büyük bir karaborsada satmakta. Eşyalar, içindeki günlük haberlerin, satışın teşhirinde hiçbir rolü olmayan, gazetelere sarılarak verilmekte. Aynı zamanda, gazete hala, fakirlikleri "verilmiş" olmayan, tersine fakirlikleri politik bir birleşenin sonucu olan "Bag People"lara çok uygun. Sosyalizmin, ekonomik ve politik kalkınma sonucu 1989 sonrası düşüşünden beri, bir çok insan kendisini, yasadışı ekonomiden göçe kadar, hayatta kalmanın yeni yollarını bulmaya zorlanmış hissediyor. Anlamın ve anlamsızlığın yanyana getirilmesi, değişim ve teslim, 1970'lerden beri işlerinde değişen politik şartlar altındaki yoksulluğu tekrarlayarak konu alan Stilinovic'in, bu enstalasyonunda tekrar yaratılıyor. Bu her zaman bir reddedilmişlik ve ya karşılık meselesi; "Bag People" ve gazeteler, teslim ve olay ve bunların diğer yanında "Bag People" ve arkalarını döndükleri enstelasyona bakan izleyici. Bir muhabirin, fotoğrafların çizdiği egzotizmin "başka

bir dünya" mı oluştuğu hakkındaki sorusuna Stilinovic "Bu başka bir dünya değil; onlar sadece birşeyler satmaya çalışan sıradan insanlar...bu egzotik değil üzücü" cevabını vermiştir. Gazete parçaları bize, fotoğraflanan insanlar ve onları izleyenlerin birbirinden tamamen farklı olmalarına rağmen, hatta günlük hayat hikayelerinin hiçbir şekilde keşişmemesine rağmen, aynı politik koşulların katılımcıları olduklarını hatırlatıyor.

Treasury:

"Para herkesin anladığı tek dil. Harika bir konu. Para ve ekmek gücün simgesi. Ben parayla güce eşit, iktidarsızlığa denk nedeni ile iş yapıyorum. Her ülkenin parasının tahribine karşı kanunları olduğunu düşünsem de her zaman gerçek para ile iş yaptım. Bu her zaman bir suçtu."

Mladen Stilinovic

Stilinovic 1975'den beri para ile kolajlar, objeler, montajlar ve ortamlar yaratıyor.

Potatoes!:

"Bu kapitalizmde nasıl cinnet geçiriyorum ve sosyalizmi nasıl hayatta tutuyorum? Politikacıları ve ekonomiyi anlayarak, dil içinde ve dil dışında, onu ciddiye alarak ve analiz ederek, ben her zaman bu güçlerin tehlikeli, sıkıcı, sonsuz olduğunu düşündüm - ama ben de tehlikeli, sıkıcı ve etin olabilirim. Bana göre bu güçler hiç bir otoriteyi temsil etmiyor...Daha önce söylediğim gibi ben hiç bir zaman otoriteye saygı duymadım; ne batıdan ne doğudan, ne sokaktan ne müzeden; Ben yararsız ve değersiz sanat ürettim ve bu benim üçüncü yolumdu. Başka bir değişle, ne sol ne sağ, ne kitlesel ne elit, ne elma ne portakal. Patatesler, patatesler ya da pastalar."

Mladen Stilinovic

Bir kış oban setinde, bir sebze satıcısının PATATESLER! diye bağırdığı duyuluyor. Sanık küçük bir tahta sandığın arkasına çömelmiş bir yalnız adam. Patatesler diye bağırmasına rağmen, teşhir ettikleri pastalar. Anlamsız azmi, satıcının mı yoksa ormanın mı bağlamdışı olduğunu idram etmeyi zorlaştırıyor. Arkasında duran patatesler görnr olduğunda, ne söylediği ve ne gösterdiği arasındaki çelişki neredeyse srreal bir biçimde sıkıntıya dönüşüyor. Stilinovic, sıradışı bir polemik olmayı halen sürdürmekte. Sanatçı bu ününü, 1970'lerde Kosava'da kurulan ve filmleri ve kaçak sokak performansları ile tanınan "Group of Six"ın bir üyesi iken kazandı. Stilinovic ihtiyaç ve lüks arasındaki zıtlık ile besleniyor, özellikle büyük, yoksul nüfuslu, sınıfsız toplumların içine sindirilmiş ihtiyaç ve lüks zıtlığı ile. Stilinovic, Kosava'ya uygulanan onaylanmamış acı ve yoksulluğun ve de genel Batı/Doğu ilişkilerinin bir eleştirmeni.